

Sprawozdania finansowe w oku analizatora

Wprowadzenie

Sprawozdania finansowe w postaci elektronicznej (e-SF) funkcjonują w naszej rzeczywistości gospodarczej już od dwóch lat. Zatem pora na pierwsze podsumowania i wnioski.

Fakt, iż e-SF są sporządzane w formie elektronicznej stwarza zupełnie nowe możliwości analizy i oceny sytuacji finansowej firm. Postanowiliśmy zmierzyć się z tym wyzwaniem, bo naszym zdaniem, dane finansowe w postaci cyfrowej to przyszłość.

Opracowaliśmy analizator sprawozdań finansowych, zbudowaliśmy bazę sprawozdań za dwa lata (ponad 280 tys. e-SF z 2018 roku oraz już prawie 250 tys. e-SF z 2019 roku) i przystąpiliśmy do ich pierwszych analiz. Wnioski okazały się tak ciekawe, że postanowiliśmy się nimi podzielić i stworzyliśmy ten krótki raport.

Zacznijmy od tego czego nie znajdziecie w naszym raporcie – nie znajdziecie w nim typowej analizy wskaźnikowej. Oczywiście doceniamy użyteczność wskaźników i nasz analizator liczy 15 podstawowych wskaźników, ale zdecydowaliśmy się na podejście do nich w sposób praktycznie nieosiągalny do tej pory.

W naszym raporcie skupiliśmy się na tym co nowe i nieoczywiste – a co analizować można w ciekawy sposób dzięki temu, że po raz pierwszy możemy wziąć pod uwagę **WSZYSTKIE** sprawozdania. Zapraszamy do zapoznania się z następującymi tematami:

Wpływ wielkości i lokalizacji firmy na wartość wskaźników finansowych

Po pierwsze postanowiliśmy zweryfikować tezę, iż jednym z kluczowych ograniczeń analizy wskaźnikowej jest wielkość firmy oraz miejsce prowadzenia przez nią działalności. Zgodnie z tą tezą wskaźniki finansowe dla firm z tej samej branży różnią się w zależności od wielkości i lokalizacji firmy.

Poniżej przedstawiamy wyniki naszych analiz dla jednego wskaźnika (wskaźnika rentowności netto) dla kilku wybranych sektorów naszej gospodarki, w podziale na makroregiony oraz w podziale na wielkość firm (firmy o obrotach do 10 mln PLN oraz firmy o obrotach powyżej 10 mln PLN).

Branża	wielkość firmy	obszar geograficzny						
		Północny	Północno-Zachodni	Centralny	Południowo-Zachodni	Południowy	Wschodni	Cały kraj
Przetwórstwo przemysłowe	do 10 mln	3,1%	2,7%	2,0%	2,5%	2,3%	2,2%	2,4%
	powyżej 10 mln	3,7%	3,6%	3,8%	3,2%	4,3%	4,1%	3,8%
Budownictwo	do 10 mln	3,9%	3,9%	1,6%	3,8%	3,0%	3,5%	3,0%
	powyżej 10 mln	4,4%	5,1%	4,9%	6,0%	4,7%	4,8%	4,9%
Handel	do 10 mln	1,4%	1,5%	1,3%	1,6%	1,7%	1,3%	1,4%
	powyżej 10 mln	2,2%	2,4%	2,3%	2,4%	2,4%	2,0%	2,3%
Informacja i komunikacja	do 10 mln	2,8%	2,2%	1,9%	2,6%	3,0%	2,7%	2,4%
	powyżej 10 mln	5,0%	6,5%	4,3%	6,3%	4,8%	3,7%	4,8%

Widać, iż **wskaźniki różnią się w zależności od wielkości firmy** (większe firmy są bardziej rentowne, chociaż wydawać by się mogło, że sytuacja powinna być odwrotna) **oraz w zależności od lokalizacji firmy**. W skrajnych przypadkach, te różnice mogą być nawet 3-krotne.

Porównywalność wskaźników finansowych ze średnimi branżowymi

Kolejną istotną kwestią jest to, iż w tej chwili istnieje tylko możliwość porównania wskaźników obliczonych na podstawie sprawozdań finansowych z 2019 roku ze wskaźnikami pochodzącymi sprzed roku – czyli z 2018 roku. Aktualne wartości wskaźników branżowych będą dostępne dopiero za kilka miesięcy. Aby lepiej zobrazować skalę problemu może wystarczyć informacja, iż przedstawiony wcześniej wskaźnik rentowności wzrósł w 2019 roku w porównaniu do poprzedniego roku o ponad 20%.

A w przypadku e-SF **pojawia się możliwość porównania obliczonych wskaźników ze wskaźnikami branżowymi pochodzącymi z tego samego roku**. Oddala się ryzyko porównywania gruszek z jabłkami.

Błędy w sprawozdaniach finansowych

Kolejną kwestią, będącą przedmiotem naszej analizy, były błędy w sprawozdaniach finansowych. Wiadomo już, że można sporządzić e-SF zawierające błędy i złożyć je do KRS. W naszym rozwiązaniu sprawdzamy pod względem poprawności nawet kilkadziesiąt pozycji i na tej podstawie oceniamy poprawność e-SF.

Z przeprowadzonych przez nas analiz wynika, że **prawie 30% złożonych e-SF zawierało błędy**. Wynik tej analizy nas zaskoczył, ponieważ w grupie większych firm (o obrotach powyżej 10 mln PLN) – średnio jedno na trzy e-SF zawiera co najmniej jeden błąd. W mniejszych firmach ta nieprawidłowość dotyczy tylko jednego na cztery e-SF. Wynika to zapewne z faktu, iż e-SF większych firm zawierają z reguły więcej danych, co zwiększa ryzyko popełnienia błędu. I kolejna niespodzianka – ilość błędów w e-SF nieznacznie wzrosła w 2019 roku w porównaniu z poprzednim rokiem. A wydawać by się mogło, że trend powinien być odwrotny. Być może część firm już się zorientowała, że można składać e-SF z błędami, w związku z czym trochę mniej starannie podeszli do sporządzania e-SF w 2019 roku. Miejmy tylko nadzieję, że w kolejnym roku sytuacja nie ulegnie dalszemu pogorszeniu.

Ryzyko manipulacji danymi finansowymi

Przeanalizowaliśmy e-SF pod kątem ryzyka ich manipulacji – czyli upiększania rzeczywistości. Okazało się, że **w odniesieniu do ok. 30% sprawozdań finansowych można zaryzykować stwierdzenie, iż są obciążone ryzykiem manipulacji**. Ten problem w trochę większym zakresie dotyczy mniejszych firm, tzn. tych o obrotach poniżej 10 mln PLN. Istnieje zatem poważne ryzyko, iż sporo e-SF nie przedstawia w pełni wiarygodnych danych, a część danych może być intencjonalnie zmanipulowana.

Ocena ryzyka współpracy

Do analizowanych e-SF zastosowaliśmy wykorzystywaną w naszym analizatorze e-SF ocenę ryzyka współpracy z daną firmą. Według zastosowanych przez nas kryteriów, **aż kilkanaście procent firm można uznać za wysoce ryzykowne, a jedynie niecałe 40% firm można zakwalifikować do kategorii charakteryzującej się niskim ryzykiem współpracy**. Zdecydowanie większym ryzykiem współpracy są obciążone firmy mniejsze, tzn. te o obrotach poniżej 10 mln PLN.

Być może nasze kryteria są zbyt surowe, ale są one zbliżone do wymagań banków i innych instytucji finansowych.

Ryzyko upadłości

Stosując powszechny w Polsce model dyskryminacyjny prof. Hołdy pokusiliśmy się o ocenę ryzyka upadłości firm. **Udział firm zagrożonych ryzykiem upadłości to trochę ponad 20% wszystkich firm**, przy czym zdecydowanie większe ryzyko występuje w przypadku firm mniejszych (80% z firm zagrożonych upadłością to firmy z obrotami poniżej 10 mln PLN).

Przepływy pieniężne (Cash Flow / CF)

W Polsce tylko firmy większe są zobligowane do sporządzenia sprawozdania z przepływów pieniężnych. A przepływy pieniężne są jednym z kluczowych parametrów oceny kondycji finansowej

firm. Wiedzą o tym doskonale banki i inne instytucje finansowe, zwracając szczególną uwagę właśnie na ten parametr.

Okazuje się, że tylko 8,6 % w 2019 roku oraz 8,0 % w 2018 roku spośród przeanalizowanych przez nas firm sporządziło CF (ponad 21 tysięcy firm w każdym roku). A struktura przepływów z poszczególnych rodzajów przepływów kształtowała się następująco (gdzie „+” oznacza nadwyżkę wpływów nad wyptywami, a „-” oznacza sytuację odwrotną, czyli nadwyżkę wyptywów nad wpływami):

Przepływy - warianty	1	2	3	4	5	6	7	8	inne*
- przepływy operacyjne	+	+	+	-	-	-	-	+	
- przepływy inwestycyjne	+	+	-	+	+	-	-	-	
- przepływy finansowe	+	-	-	+	-	-	+	+	
Struktura - 2019	0,5%	9,0%	41,0%	2,6%	3,4%	2,6%	9,1%	11,8%	20,1%
Struktura - 2018	0,6%	8,4%	38,7%	2,7%	3,6%	2,8%	10,0%	12,1%	21,2%

* W kategorii inne (ok. 20%) znalazły się warianty, w których co najmniej w jednym z rodzajów przepływów wynik był zerowy. Najczęściej sytuacja ta występowała w przypadku przepływów finansowych, trochę mniej w przypadku przepływów inwestycyjnych, a sporadycznie w przypadku przepływów operacyjnych. Przy czym w tej ostatniej sytuacji z reguły mieliśmy do czynienia z błędem w sporządzonym CF.

W obydwu latach najczęściej mieliśmy do czynienia z bardzo korzystnym wariantem 3 – w granicach 40%. Taka konfiguracja pokazuje dobrą sytuację przedsiębiorstw, które są w stanie podejmować inwestycje jednocześnie zmniejszając swoje zadłużenie, a finansują to gotówką generowaną z podstawowej działalności.

Warto zauważyć, że w obu analizowanych okresach aż ponad 20% firm sporządzających CF pokazało ujemne przepływy z działalności operacyjnej. Są to firmy, które mają problemy płynnościowe, a żeby opłacić rachunki sięgają do innych źródeł finansowania, bądź wykorzystują oszczędności z lat poprzednich.

W oczy rzuca się również to, że swoje zadłużenie finansowe w obu latach zwiększyło ok. 25% firm.

Fakt, iż tylko stosunkowo niewielka część firm w Polsce sporządza CF spowodowała, iż zdecydowaliśmy się na włączenie do naszego analizatora e-SF dodatkowej funkcjonalności polegającej na automatycznej kalkulacji przepływów z działalności operacyjnej. A to stworzyło nam dostęp do ponad 10-krotnie większej ilości danych (zdecydowanie ponad 200 tysięcy firm w każdym roku) i przeprowadzenie kolejnych analiz. Sprawdziliśmy, jakie są relacje pomiędzy wynikiem finansowym a przepływami z działalności operacyjnej:

wynik netto	zysk	zysk	strata	strata	inne
przepływy operacyjne	nadwyżka	niedobór	nadwyżka	niedobór	
Struktura – 2019	39,9%	14,5%	11,4%	23,8%	10,4%
Struktura – 2018	37,1%	14,1%	12,0%	24,6%	12,2%

W obu analizowanych latach ponad 60% firm wykazało wynik finansowy i przepływy pieniężne z podstawowej działalności z tym samym znakiem, tj. zysk i nadwyżka (ok. 40% firm), strata i niedobór (ok 24% firm).

Okazało się jednak, że **prawie 40% wszystkich firm wygenerowało ujemne przepływy z działalności operacyjnej**. Potwierdza się więc teza, że małe firmy mają większe problemy z utrzymaniem płynności finansowej.

Podsumowanie

Oczywiście, należy pamiętać o tym, iż przedstawione wyniki naszych analiz nie mają charakteru prac badawczych. Są jedynie efektem przeprowadzonej przez nas analizy o charakterze biznesowym, która była możliwa tylko dzięki temu, iż pojawiły się sprawozdania finansowe w wersji elektronicznej.

Naszym zdaniem, e-SF pozwalają pokonać kilka problemów, które wydawały się do tej pory trudne do rozwiązania. E-SF stwarzają opcję porównywania wskaźników finansowych pomiędzy firmami działającymi w podobnych branżach, o podobnej wielkości i zlokalizowanych na tym samym obszarze geograficznym. A ponadto można porównać wskaźniki pochodzące z tego samego okresu, a już np. z pewnością COVID-19 poważnie wpłynie z zmianę wskaźników pomiędzy latami 2019 i 2020.

Możemy spodziewać się, że COVID_19 będzie miał ogromny wpływ na kondycję finansową wielu firm. A to oznacza, że wiele z poruszonych przez nas powyżej kwestii stanie się jeszcze bardziej istotna w przypadku sprawozdań finansowych za 2020 rok. **Sprawozdania finansowe za rok 2020 będą z pewnością zdecydowanie mniej porównywalne z poprzednimi latami, niż miało to miejsce w przeszłości. Wzrośnie ryzyko manipulacji danymi, większe będzie ryzyko współpracy z wieloma firmami, wiele firm będzie zagrożonych upadłością, a wskaźniki finansowe będą mocno różniły się od wskaźników z lat poprzednich.** Jesteśmy szalenie ciekawi jak na rachunek przepływów pieniężnych i nasze kalkulacje przepływów pieniężnych z działalności operacyjnej wpłynie pandemia. Widać wyraźnie, że trendy z 2018 i 2019 roku pokrywają się. Jest bardzo prawdopodobne, że rok 2020 wywróci wszystko do góry nogami.

Coraz więcej danych finansowych można otrzymać w postaci elektronicznej, co oczywiście stwarza zupełnie nowe możliwości ich analizy. Możemy tak stwierdzić również na podstawie naszych już 3-letnich prac i doświadczeń z danymi zawartymi w plikach JPK (m.in. JPK_VAT). Analizy danych z plików JPK również pozwalają na uzyskanie bardzo przydatnych informacji o kondycji finansowej firm (zwłaszcza tych mniejszych), informacji które wcześniej były praktycznie niedostępne. Zwłaszcza, że tych mniejszych firm jest 5-krotnie więcej, niż firm sporządzających e-SF.

Możemy podkreślić, że naszym zdaniem Polska znajduje się w czołówce światowej w obszarze cyfryzacji danych finansowych (e-SF czy pliki JPK). A to stwarza nam możliwość przecierania szlaków w tej dziedzinie.

A już na koniec – na podstawie naszych doświadczeń możemy stwierdzić, że przyszłość danych finansowych to dane w postaci elektronicznej. To jest szybszy dostęp do informacji i możliwość automatyzacji. Dane na papierze to już historia.